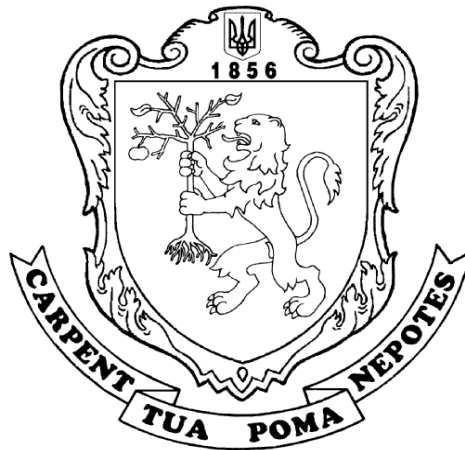

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Економічний факультет
Кафедра менеджменту ім. проф. Є.В. Храпливого

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Економічна безпека соціально-економічних систем»

для здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності
051 «Економіка»

ЛЬВІВ 2022

Назва дисципліни: Економічна безпека соціально-економічних систем

Розробник: к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є. В. Храпливого
Дубневич Юрій Володимирович

Шифр та назва галузі знань, спеціальності здобувачів ступеня доктора філософії:
05 «Соціальні і поведінкові науки» – 051 «Економіка»;

Викладач дисципліни: Дубневич Юрій Володимирович, к.е.н., доцент кафедри
менеджменту ім. проф. Є. В. Храпливого, каб. 322 головного корпусу, e-mail:
dubnevych@ukr.net

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Економічна безпека соціально-економічних систем» допомагає сформувати сукупність теоретико-методологічних та прикладних знань з питань дослідження стану економічної безпеки соціально-економічних систем. По завершенню вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти оволодіють способами ідентифікувати специфічні загрози економічній безпеці організацій державного, приватного та громадського секторів; сформулюють навички особливостей оцінювання загроз економічній безпеці організацій різних типів; вироблять уміння розробляти заходи протидії та попередженню загроз економічній безпеці соціоекономічних систем; опанують правовий інструментарій щодо недопущення та подолання загроз економічній безпеці соціоекономічних систем.

Дисципліна вивчається у четвертому семестрі навчання здобувачів ступеня доктора філософії. Її освоєння забезпечить отримання аспіратом компетенцій, необхідних як при написанні дисертаційної роботи і її захисті у спеціалізованій вченій раді, так і для використання в професійній діяльності майбутнього доктора філософії – при виконанні наукових досліджень.

Обсяг курсу – 4 кредити (120 год.), передбачено 40 год. аудиторної (20 год. лекцій і 20 год. практичних занять або занять із викладачем) та 80 год. самостійної роботи. Підсумковий контроль – залік.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Економічна безпека соціально-економічних систем» є оволодіння теоретичними знаннями з питань дослідження стану економічної безпеки організацій приватного, публічного та громадського секторів, формування у здобувачів вищої освіти новітньої системи знань та навиків з організації та управління системою економічної безпеки соціально-економічних систем.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є сформувати сукупність теоретико-методологічних та прикладних знань з аналізу, оцінки рівня, моніторингу структурних характеристик, а також ефективного планування головних характеристик фінансово-господарської діяльності організацій, що забезпечують високий рівень їх економічної безпеки і захищеності економічних інтересів в умовах дії негативних чинників зовнішнього, внутрішнього середовища. Знання з цієї дисципліни є основою для поєднання і систематизації майбутніми фахівцями знань, навичок та умінь з інших економічних дисциплін.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ВІДПОВІДНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

Загальні компетентності.

ЗК3. Здатність до системного пошуку, відбору, класифікації, систематизації та аналізу необхідної актуальної інформації;

ЗК6. Здатність ідентифікувати, формулювати і аналізувати актуальні проблеми та приймати обґрунтовані рішення щодо шляхів їх ефективного розв'язання;

Спеціальні (фахові) компетентності.

ФК1. Здатність до ідентифікації, розуміння і критичного оцінювання сутності актуальних соціально-економічних явищ та трендів їх динаміки, організації та проведення їх комплексних оригінальних досліджень з метою одержання обґрунтованих наукових і практичних результатів, які можуть слугувати основою для формування якісно нових моделей економічних систем та процесів;

ФК2. Здатність до розуміння і узагальнення теорії та практики розвитку економіки, критичного аналізу їх еволюції та сучасного стану, опанування відповідної наукової термінології;

ФК6. Здатність всебічно обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням економіко-математичних методів та моделей на мікро-, мезо-, та макrorівнях.

Програмні результати вивчення дисципліни:

ПРН4. Ґрунтовні теоретичні знання з економіки та споріднених із нею наук, що охоплюють зміст сучасних концепцій економічної теорії, сформовані вітчизняними й зарубіжними науковими школами, вміння застосовувати їх у наукових дослідженнях реальних економічних проблем, генерувати при цьому власні нові наукові ідеї;

ПРН5. Вміння здійснювати критичний аналіз існуючих та креативно синтезувати нові ідеї щодо вирішення проблем розвитку економічних систем на різних організаційних рівнях з урахуванням їх соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни (зміст)

ТЕМА 1. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: СУТНІСТЬ І ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ.

ТЕМА 2. ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ТА ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

ТЕМА 3. ЗАХИСТ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ТА РЕЙДЕРСТВО ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ

ТЕМА 4. ПОЛІТИКО-ПРАВОВА, ФІНАНСОВА ТА ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

ТЕМА 5. КАДРОВА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЙНА, ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНА, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА, ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Формат курсу

Вивчення дисципліни «Економічна безпека соціально-економічних систем» відбувається у формі навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі отримують необхідні знання (лекції, практичні заняття, консультацій) та виконання самостійної роботи в поза аудиторний час.

Вкладання лекційного матеріалу відбувається у формі лекцій-бесід і лекції-візуалізації. Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дає змогу привернути увагу слухачів до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу. Лекція-візуалізація – візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядають технічними засобами навчання.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як виконання індивідуального завдання та дискусія.

Передбачено за необхідності проведення лекцій і практичних занять з використанням дистанційних методів навчання.

Консультації здійснюються у відведений для цього час, який доводиться до аспірантів на початку семестру. Вони, зокрема, використовуються для презентації виконаних аспірантом завдань у разі його відсутності на заняттях.

Самостійна робота передбачає виконання завдань практичного характеру, передбачених програмою курсу, що не завершені чи не можуть бути виконані в рамках аудиторних занять, самостійне вивчення окремих питань.

Здобувачі працюють з друкованим інформативним матеріалом або з матеріалом мережі Інтернет, виконують усні та письмові завдання, виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими індивідуально. Програмою передбачено виконання завдань, пов'язаних з темою дисертаційного дослідження аспіранта.

Здобувачі повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно з «Положенням про порядок відпрацювання студентами Львівського національного аграрного університету пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять». Аспірант представляє опрацьований практичний матеріал (виконане завдання) з відповідної теми.

Організація навчального процесу передбачає дотримання вимог академічної доброчесності. Письмові роботи аспірантів повинні відображати їх власні міркування, результати здійснених ними досліджень. Порухами академічної доброчесності під час вивчення дисципліни вважаються: академічний плагіат, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: СУТНІСТЬ І ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ

Основні поняття, складові та принципи економічної безпеки соціально-економічних систем. Предмет, методи, об'єкти та суб'єкти економічної безпеки соціально-економічних систем. Правове регламентування становлення та розвитку менеджменту економічної безпеки соціально-економічних систем. Оцінка стану та напрямків підвищення економічної безпеки соціально-економічних систем.

Тема 2. ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ТА ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Основні складові економічної безпеки соціально-економічних систем. Характеристика загроз зовнішнього середовища, їх вплив на систему безпеки соціально-економічних систем. Внутрішнє середовище соціально-економічних систем, як основа протидії загрозам. Досвід Німеччини, США щодо забезпечення економічної безпеки соціально-економічних систем. Досвід забезпечення економічної безпеки соціально-економічних систем в інших країнах.

ТЕМА 3. ЗАХИСТ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ТА РЕЙДЕРСТВО ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ

Методи несумлінної, нецивілізованої конкуренції соціально-економічних систем: промислове шпигунство, компрометація, корупція, фальсифікація продукції, брехлива реклама, фізичне і психологічне поведіння конкурентів. Характерні методи промислового шпигунства. Аналіз зовнішніх джерел погрози діяльності соціально-економічних систем. Типові схеми дій з дестабілізації організацій. Замахи на конфіденційну інформацію соціально-економічних систем. Планування роботи з протидії конкурентній розвідці організацій. Види рейдерства в соціально-економічних системах. Чинники, які сприяють рейдерству в соціально-економічних системах. Соціально-економічна система що може стати об'єктом рейдерського захоплення. Превентивні дії захисту бізнесу протидії рейдерству. PR-заходи як спосіб захисту від рейдерської атаки на організацію.

ТЕМА 4. ПОЛІТИКО-ПРАВОВА, ФІНАНСОВА ТА ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Поняття політико-правової безпеки соціально-економічних систем. Сутність силової безпеки. Формування системи фінансової безпеки соціально-економічних систем. Оцінювання безпеки грошового обігу в соціально-економічних системах. Оцінювання безпеки інфляційних процесів соціально-економічних систем. Валютна складова фінансової безпеки соціально-економічних систем. Індикатори фінансової безпеки соціально-економічних систем. Поняття та особливості екологічної безпеки соціально-економічних систем.

ТЕМА 5. КАДРОВА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Захист конфіденційної інформації соціально-економічної системи. Методика побудови інформаційної безпеки соціально-економічної системи. Кадрова безпека: об'єкти, види, індикатори соціально-економічної системи. Методи виявлення і збереження кадрової безпеки соціально-економічної системи. Сучасна психологічна освіта керівника в контексті забезпечення економічної безпеки соціально-економічних систем. Навчання персоналу та підвищення кваліфікації з економічної безпеки соціально-економічних систем.

ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНІ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Організація служби безпеки соціально-економічної системи. Загальні функції, що покладаються на службу менеджменту безпеки соціально-економічних систем. Об'єкти, які підлягають захисту від потенційних загроз і протиправних посягань в соціально-економічних системах. Техніко-технологічна безпека соціально-економічних систем. Зміст інтелектуальної безпеки соціально-економічних систем. Поняття та класифікація загроз безпеки інформації в соціально-економічних системах. Поняття та класифікація інформації з обмеженим доступом щодо соціально-економічних систем.

Завдання для самостійного вивчення в рамках дисципліни

Тема 1

1. Поняття та основні категорії економічної безпеки організації
2. Діяльність аналітиків у сфері управління економічною безпекою соціоекономічних систем

Тема 2

1. Індикатори та складові забезпечення економічної безпеки соціоекономічних систем
2. Організація та обробка показників у системі економічної безпеки

Тема 3

1. Виявлення практичних механізмів недобросовісної конкуренції суб'єктів господарювання

2. Антирейдерство

Тема 4

1. Фінансові індикатори економічної безпеки аграрного сектору
2. Прогнозування банкрутства
3. Вплив податкового контролю як складової системи внутрішнього контролю на економічну безпеку організації

Тема 5

1. Організація і управління системою кадрової безпеки на підприємстві
2. Економічна безпека в управлінні персоналом
3. Соціально-мотиваційні складові кадрової безпеки

Тема 6

1. Моделювання інформаційно-аналітичного забезпечення для реінжинірингу економічної безпеки організацій
2. Аналіз фінансового стану й ймовірності банкрутства підприємства на основі облікової інформації
3. Механізм забезпечення екологічної безпеки суб'єктів господарювання

Засвоєння питань для самостійного вивчення оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми	Кількість годин						
	денна форма				заочна форма		
	усього	у тому числі			усього	у тому числі	
		лекції	практ.	самост. робота		заняття з викладачем	самост. робота
Рік підготовки 2 Семестр 4				Рік підготовки 2 Семестр 4			
Тема 1.	15	3	3	9	15	6	9
Тема 2.	20	3	3	14	20	6	14
Тема 3.	20	4	3	13	20	7	13
Тема 4.	25	4	4	17	25	8	17
Тема 5.	25	4	4	17	25	8	17
Тема 6.	15	2	2	11	15	4	11
Усього годин	120	20	20	80	120	40	80

Методи контролю

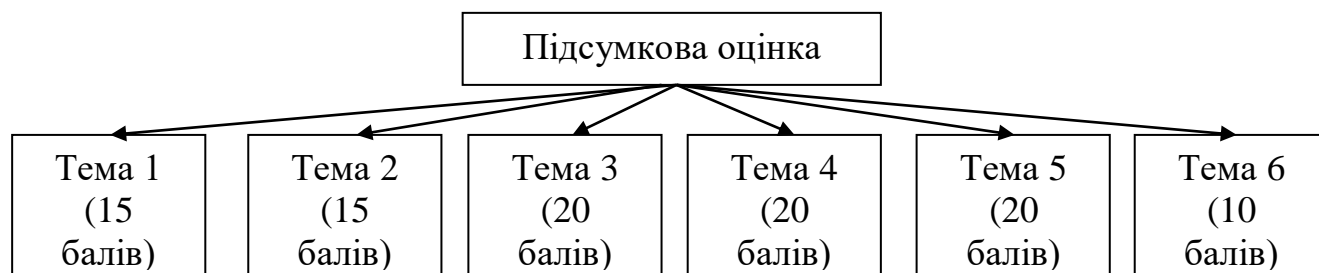
Для перевірки рівня засвоєння аспірантом матеріалу з наведеної дисципліни та сформованості в нього компетентностей застосовується комплекс методів контролю:

1. Усне опитування (фронтальне, індивідуальне).
2. Перевірка виконаних в аудиторії та поза аудиторією робіт (підготовлених відповідей, виконання практичної роботи, рішення професійних завдань).

Контроль здійснюється з дотриманням принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань, систематичність, об'єктивність, умотивованість оцінок, вимогливість, єдність вимог.

Види контролю: поточний контроль, семестрова атестація (залік).

Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою. Залік виставляється за умови отримання 60 і більше балів як результату підсумку балів за засвоєння окремих тем дисципліни:

Рекомендована література

1. Антонова О. М. Формування фінансово-економічного механізму забезпечення економічної безпеки ВНЗ. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 3. С. 117-125.
2. Барановський О. Природа економічної безпеки комерційного банку. Вісник Національного банку України. 2014. № 7. С. 12-19.
3. Білошкурська Н. В. Економіко-організаційний механізм формування економічної безпеки підприємства: принципи побудови, функції, структура. Економіка та держава. 2013. № 12. С. 24-29.
4. Біляк Ю. В. Причини зростання масштабів рейдерських захоплень в Україні: причини виникнення, типи і види рейдерських схем. Інвестиції : практика та досвід. 2013. № 12. С. 44-48.
5. Близнюк А. О. Місце підрозділу з управління економічною безпекою в організаційній структурі підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2015. № 9. С. 4-6.
6. Борець Л. В., Некрасов В. А., Мацюк В. Я. Національна система України по боротьбі з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом : лекція. К. : КНТ, 2007. 90 с.
7. Бреус С. В., Бабаєва Т. А. Основні напрями запобігання банкрутства підприємства у контексті забезпечення економічної безпеки. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 11. С. 113-117.
8. Бутурлим О. Державний контроль у сфері закупівель: роль і місце держаудитслужби у цій сфері. Фінансовий контроль. 2017. № 3. С. 4-5.
9. Васечко Л. І. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 5. С. 119-122.
10. Голюков І. В. Складові системи економічної безпеки транспортної галузі України. Економіка та держава. 2014. № 6. С. 78-82.

11. Гончар В. Г. Підтримка малих і середніх підприємств України через міжнародне кредитування: вплив на стан економічної безпеки держави. Економічний аналіз. 2015. Т. 19, № 2. С. 54-63.
12. Гончаров Г. О. Напрями вдосконалення системи інституціонального та організаційного забезпечення економічної безпеки малого підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 2. С. 126-135.
13. Гончаров Г. О. Оцінка ефективності державного регулювання малого підприємництва України в аспекті його економічної безпеки. Економічний аналіз. 2014. Т. 18, № 1. С. 43-50.
14. Димченко О. В., Свиридова І. О., Пересипкін М. М. Готовність до інновацій як важливий елемент системи економічної безпеки комунальних підприємств Економіка та держава. 2014. № 1. С. 23-26.
15. Дуб Б. С. Менеджмент знань в системі економічної безпеки аграрного холдингу. Інноваційна економіка. 2016. № 11-12. С. 183-187.
16. Дяченко Я. Я. Типологізація схем і методів, напрями протидії легалізації злочинних доходів в Україні. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 10. С. 87-90.
17. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко [та ін.]. К. : Правова єдність, 2009. 544 с.
24. Енгель І. З. Сутність організаційно–економічного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. № 4. С. 65-68.
25. Зеркалов Д. В. Антирейдер : пособие. К. : Основа, 2007. 224 с.
26. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства : метод. вказівки / уклад. П. Р. Пуцентейло. Тернопіль : Вектор, 2016. 32 с.
27. Олійничук О. І. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства [Текст] : метод. вказівки. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 37 с.
28. Орлова К. Є. Теоретико-методичні засади управління економічною безпекою бізнесу. Вісник ХДУ. 2019. №33. С. 126-130.
29. Отенко І. П., Преображенська О. С. Аналітичний інструментарій управління економічною безпекою підприємства (текст на англ. мові). Актуальні проблеми економіки. 2014. № 5. С. 203-209.
30. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. Офіційний вісник України. 2014. № 90. С. 7-70.
31. Про приєднання України до Угоди про державні закупівлі. Закон України від 16 березня 2016 року № 1029-VIII. Офіційний вісник України. 2016. № 28 (15 квіт.). С. 70-108.
32. Русіна Ю. О., Ополонець А. Г. Організація і управління системою фінансово-економічної безпеки на підприємстві. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. № 6. С. 115-119.
33. Савенко К. С. Формування економічної безпеки споживачів у сфері житлово-комунального господарства. Економіка розвитку. 2016. № 1. С. 35-42.

34. Стадник В. П. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. Економіка. Фінанси. Право. 2013. № 3. С. 7-9.